

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนาสื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชนเผ่าปกากะญอ

ผู้เขียน นางสาวฝน ทรงหงษา

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บุญเชี่ยง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิวพร อึ้งวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อที่มีอันตรายถึงแก่ชีวิต การสื่อสารสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเป็นกลวิธีสำคัญในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกและเพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านความรู้ของการใช้สื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเปรียบเทียบความรู้ระหว่างก่อนและหลังการนำสื่อด้านสุขภาพเผยแพร่แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ประชากรในการศึกษานี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 13 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ คือ แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว 65 คน ในหมู่บ้านน้ำดิบชมภู ตำบลป่าไผ่ อำเภอสีจันทน์ จังหวัดลำพูน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบวัดความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เครื่องมือในการดำเนินการศึกษาประกอบด้วยแผนการสอนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออก สื่อความรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยคู่มือและภาพพลิกเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกและแนวทางในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การพัฒนาสื่อด้านสุขภาพ คือ สื่อความรู้และสื่อบุคคลประกอบด้วย 3 ระยะคือ

1) ระยะเตรียมการ เป็นการวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปัญหาเรื่องโรคไข้เลือดออกในชุมชนร่วมกัน พัฒนาสื่อความรู้และรูปแบบการเผยแพร่ความรู้เรื่องการป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแก่แกนนำประจำสุขภาพประจำครอบครัว โดยสื่อความรู้ประกอบด้วยคู่มือ ภาพพลิกและสื่อบุคคลซึ่งมีการพัฒนา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการอบรมให้ความรู้ ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติการสื่อสารด้วยภาษาปากกะฉูดและขั้นตอนฝึกปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้โดยใช้ภาพพลิกประกอบ 2) ระยะดำเนินการ เป็นระยะที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใช้สื่อภาพพลิกเผยแพร่ความรู้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวและติดตามการใช้สื่อด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหลังการเผยแพร่ 3) ระยะประเมินผล ใช้วิธีการประเมินความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว หลังจากได้รับการเผยแพร่ความรู้จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ห่างจากระยะดำเนินการ 1 สัปดาห์

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวก่อนการพัฒนามีความรู้อยู่ในระดับปานกลางส่วนหลังการพัฒนาความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูงซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สรุปได้ว่าสื่อด้านสุขภาพที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสื่อด้านสุขภาพ โดยเฉพาะสื่อบุคคลมีความสำคัญในการสื่อสารให้ความรู้ในเรื่องอื่นๆ ในชุมชนอื่นที่เป็นชนเผ่าปกากะฉูด

The result of the study had 2 parts.

Part 1, the development of health media including knowledge media and personal media of 3 phases as follows. 1) Preparation phase which included analysis and preparation of a solution plan for the dengue hemorrhagic fever problem in the community, and cooperation with the community in developing knowledge media and a approaches format for disseminating information about preventing dengue hemorrhagic fever by the village health volunteers to family health leader. The knowledge media consisted of a manual and a flip chart. Personal media development consisted of 3 steps: knowledge training, Pagagayor language communication workshop, and a workshop in knowledge dissemination by using a flip chart. 2) Implementation phase, the village health volunteers used the flip chart to spread knowledge to the family health leader, and were followed up on the media usage after deployment. 3) The evaluation phase, the knowledge in preventing dengue hemorrhagic fever of family health leaders was evaluated one week after receiving knowledge from the village health volunteers.

Part 2, the study results found that knowledge in preventing dengue hemorrhagic fever of family health leader before the knowledge development process was at a moderate level, and improved to a high level after the knowledge development with the statistically significant difference ($p < .001$). The developed health media was effective in contributing to the prevention of dengue hemorrhagic fever transmission.

The findings of this study showed that the development of health media especially personal media is important to communicate the knowledge in other Pagagayor communities.